

Landbruk som kjelde til forureining

Digital forureiningsveke 2022, Vassforvaltning
Øyvind Vatshelle, landbruksavdelinga

Statsforvaltaren i Vestland

Foto: Fylkesatlas, Norsk Landbruksrådgiving Rogaland, Øyvind Vatshelle

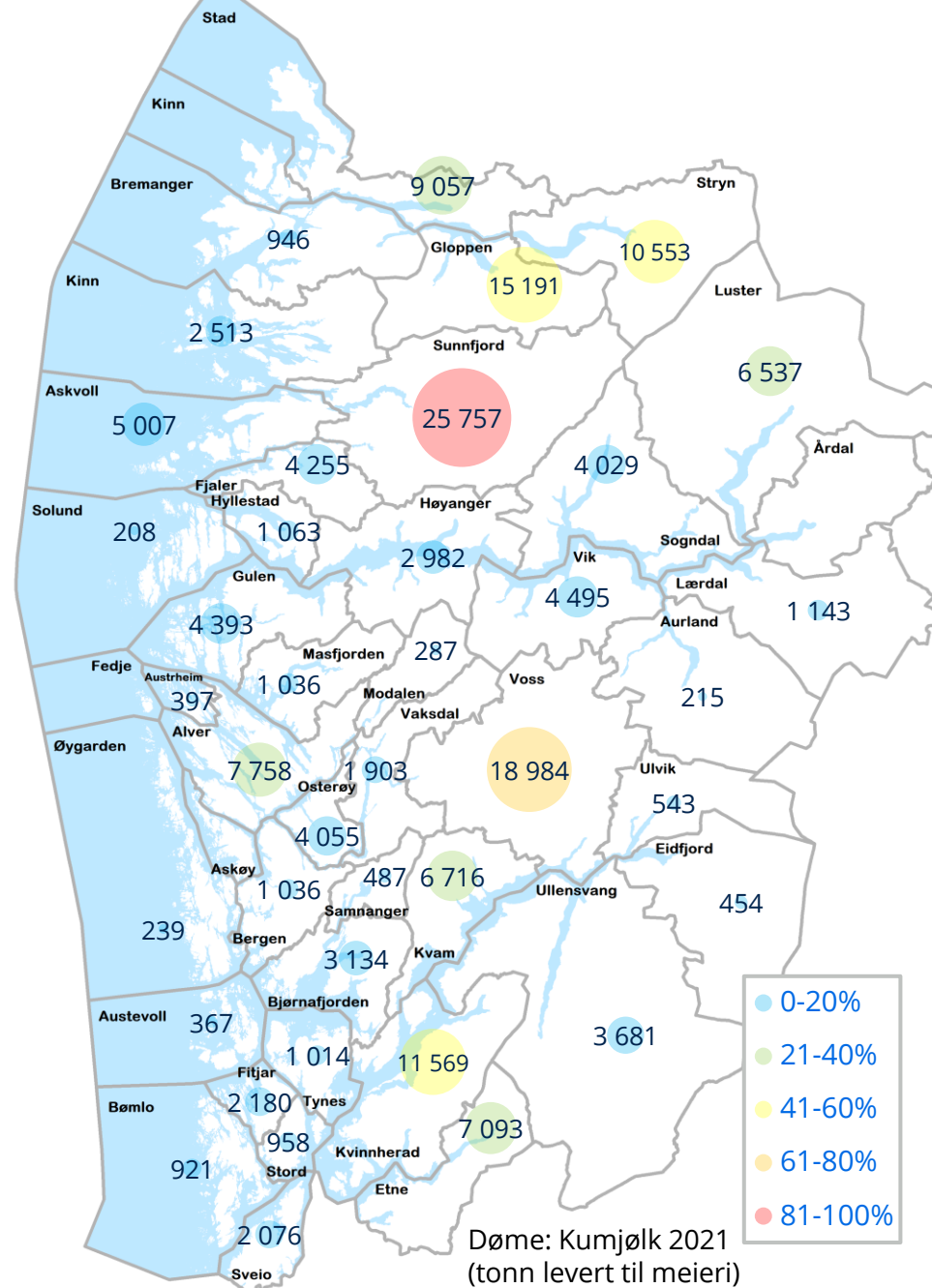
14. desember -22

Matproduksjon i Vestland

Foto: Øyvind Vatshelle

Kart: Statsforvaltaren i Vestland, kjelde: Landbruksdirektoratet

Mange eutrofe innsjøer i Vestland

NIVA

RAPPORT L.NR. 7744-2022

Eutrofiering av norske innsjøer Tilstand og trender

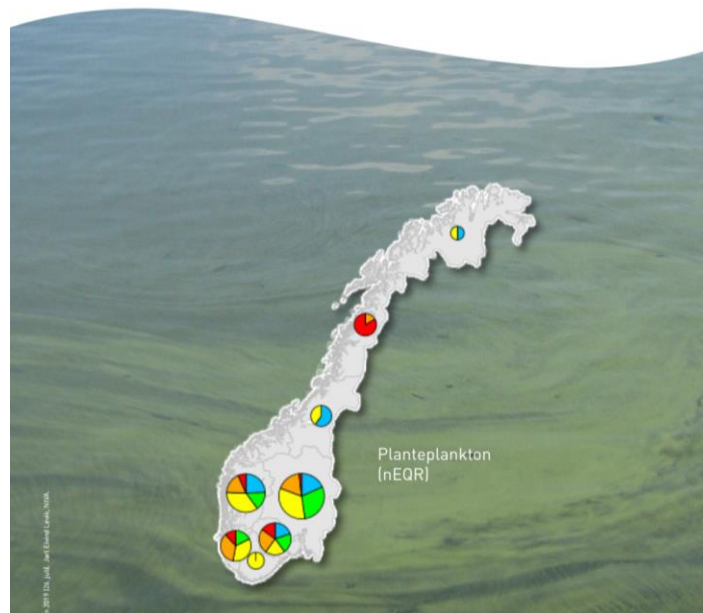
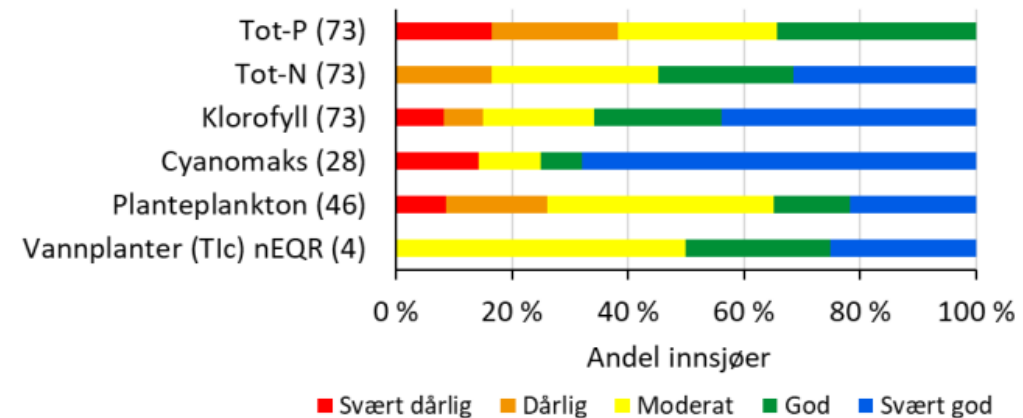

Foto: NIVA

b) Andel (%) innsjøer pr. tilstandsklasse

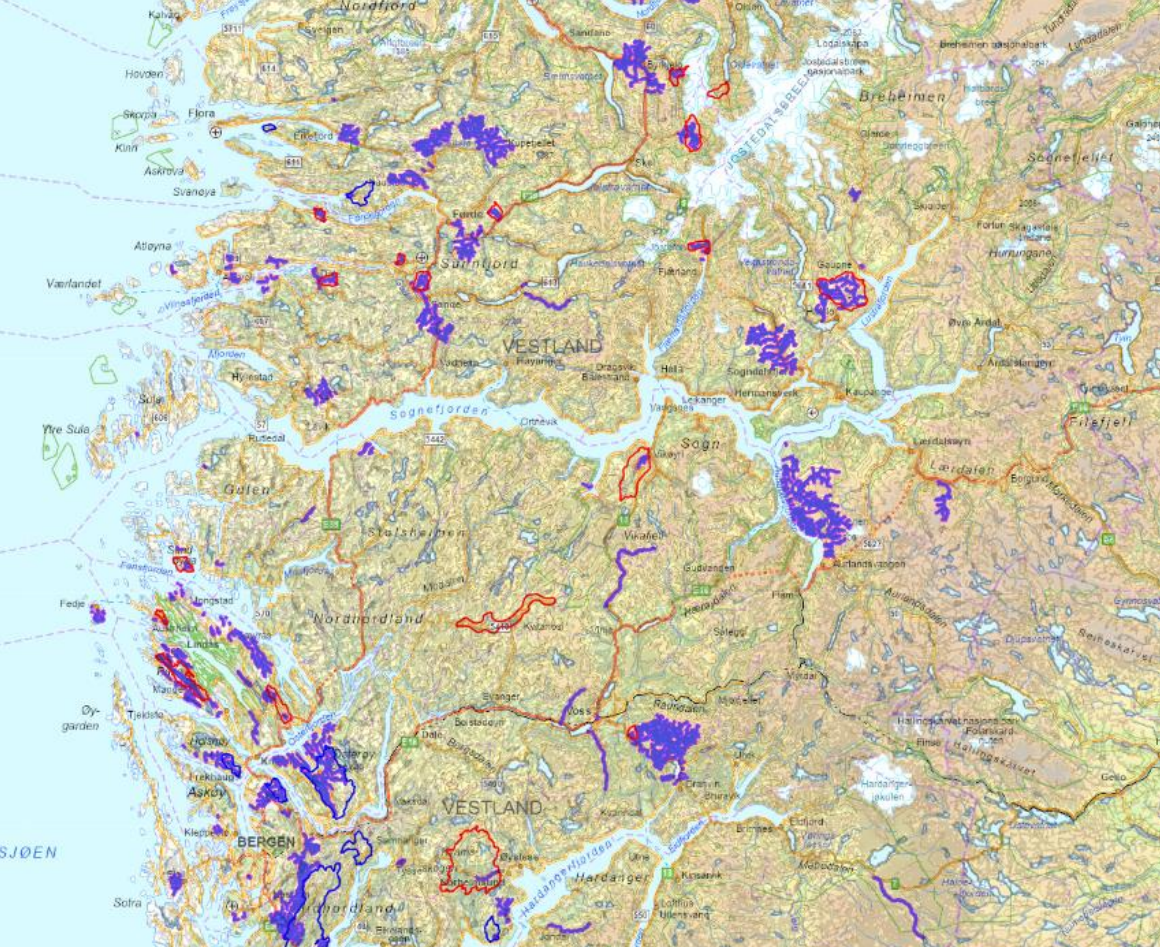

Figur 60. Økologisk tilstand fordelt på tilstandsklasser for de eutrofieringsrelevante parameterne i alle innsjøer med relevante data fra ett eller flere år i perioden 2009–2020 i vannregion Vestland.

Meir enn 150 vassførekomstar i Vestland treng landbrukstiltak

Teiknforklaring

- RMP 2022 – Elvemusling
- RMP 2022 – Vasskvalitet
- Behov for tiltak, arealavrenning jordbruk

Vassførekomstar med behov for tiltak grunna arealavrenning frå jordbruk, samt eksisterande område med RMP-tiltak kantsone i eng. Kjelde: Vann-Nett

Vestland vassregion
Vatn frå fjell til fjord

Vårt verdfulle vatn
Regional plan for vassforvaltning
for Vestland vassregion 2022–2027
Høyringsutgåve

Høyringsperiode
1. april–30. juni 2021

Vestland vassregion
Vatn frå fjell til fjord

Tiltaksprogram
for Vestland vassregion 2022–2027
Høyringsutgåve

Høyringsperiode
1. april–30. juni 2021

Vannportalen.no

Vannportalen.no

Foto: Fylkesatlas (upublisert). Kjelde: Vann-Nett.

Punktutslipp skjer framleis

Foto: Voss herad

Oppgåver for kommunen:

- ✓ Vurdere fare for forureining *før* byggeløyve og før det blir teke i bruk

jmf forskrift om organisk gjødsel § 18

- ✓ Gjennomføre tilsyn av lager og undersøke tilstand i elver og bekkar

jmf forskrift om organisk gjødsel §§ 19-21 og § 29

**§ 29: «Kommunen fører tilsyn med at del iii i forskriften etterleves»
(gjeld lagring og bruk av gjødselvarer av organisk opphav)**

Oppfølging etter tilsyn

Vurdering og vedtak må bli gjort etter riktig regelverk

Døme: Vurdering ved punktutslepp fra gjødselkum eller fôrlagring:

- Brot på krav til lagring?
Jmf forskrift om organisk gjødsel §§ 18-21
- Ulovleg forureining?
Jmf forureiningslova §§ 6-9
- Pålegg om å rette tilhøvet
I medhald av forskrift om organisk gjødsel §§ 18-21 eller forureiningslova § 7
- Tvangsmulkt / tvangsgebyr for å få gjennomført krav
i medhald av forskrift om organisk gjødsel § 32 og forureiningslova § 73 eller jordlova § 20
- Avkorting i produksjonstilskot
i medhald av forskrift om produksjonstilskot mv. i jordbruket § 11
- Overtredelsesgebyr
i medhald av forureiningslova § 80
- Melde til politiet / krevje påtale
jf. forureiningslova § 78

Bruk av husdyrgjødsel

1. Unngå haustspreiing
2. Halde avstand til vassdrag
3. God fordeling av husdyrgjødsel og unngå overgjødsling med fosfor

1. Verkemiddel for å unngå haustgjødsling

Foto: Sveinung Klyve, Vestland fylkeskommune

- Krav: Unngå lokal forskrift med frist seinare enn 1. sept, særleg der vasskvalitet ikkje tillet dette!
- Evt krav: Kommunen kan forby spreiring med nedmolding 1. sept -1. nov.

forskrift om organisk gjødsel § 23

- Krav: Lagringskapasitet minimum 8 månader
forskrift om organisk gjødsel § 20
- SMIL-tilskot til dekke over gjødsellager
- Investeringstilskot til nytt gjødsellager
- RMP-tilskot nedlegging / nedfelling, frist 10. aug
- RMP-tilskot ved elvemuslingsvassdrag, frist 10. aug

2. Verkemiddel for å halde avstand til vassdrag

Foto: Øyvind Vatshelle

- Krav: ikkje forureine utover vanleg forureining frå jordbruk. Særleg aktuelt dersom forureininga medfører skade eller ulempe.

forureiningslova §§ 6-8

- RMP-tilskot (ugjødsla) kantsone i eng
- RMP-tilskot nedfeling, nedlegging

- Krav: Ikkje fjerne naturleg vegetasjon med buskar og tre

*vassressurslova § 11,
forskrift om nydyrking § 6*

- SMIL-tilskot: opprette sone med buskar og tre

3. Verkemiddel for å unngå overgjødsling

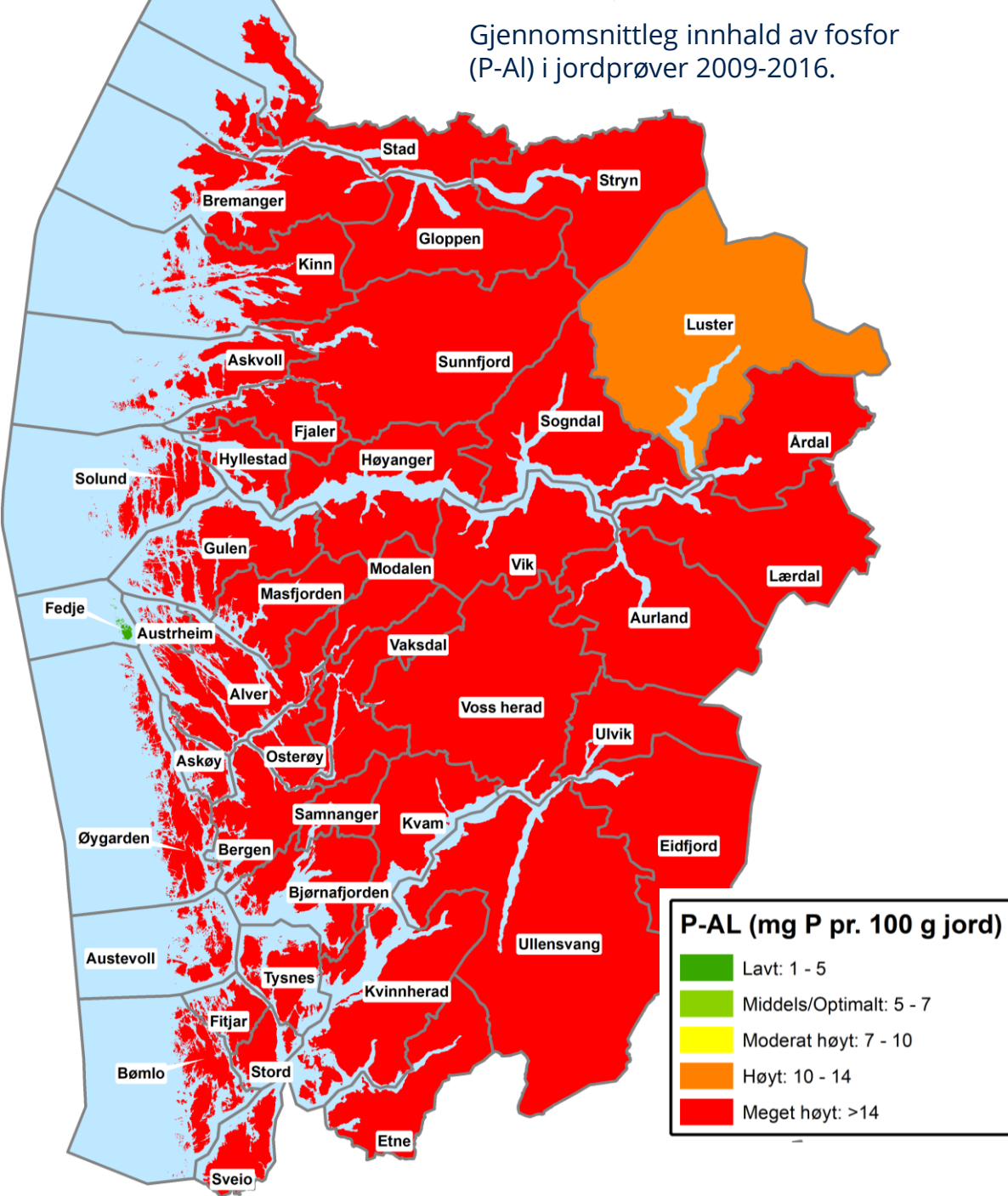

Foto: Sverre Heggseth, Norsk landbruksrådgiving

- Krav: nok spreieareal for husdyrgjødsel
forskrift om organisk gjødsel § 24
- Evt. krav: Kommunen kan stille krav til større spreieareal i område med (fare for) alvorleg forureining
forskrift om organisk gjødsel § 24
- Krav: Gjødslingsplan med mengde husdyrgjødsel tilpassa behov
forskrift om organisk gjødsel § 22, forskrift om gjødslingsplanlegging, forskrift om produksjonstilskot og avløysartilskot i jordbruket § 11
- RMP-tilskot nedlegging og tilførselsslange
- Vurdering frå 2024 prioriterte område:
RMP miljøavtale med lågare max-tak for fosfor

Gjennomsnittleg innhald av fosfor (P-AL) i jordprøver 2009-2016.

Meget høgt fosforinnhald i jorda i Vestland

- Jord i aktiv drift kan vere overrepresentert
- I snitt er det lite behov for å tilføre fosfor med husdyrgjødsel og mineralgjødsel
- Likevel store variasjonar innan eit føretak, høve til å omfordele husdyrgjødsel

Anna aktivitet som kan gi forureining

- Skogsdrift
- Deponering av organisk avfall
- Planering, overskotsmassar, fornying av enga om hausten:
- Forsøpling, mellom anna landbruksplast
- Plantevernmiddel
-

Oppsummert

- ✓ Kommunen skal gjennomføre tilsyn etter forskrift om organisk gjødsel
- ✓ I fleire område er det dårleg vasskvalitet, med landbruksavrenning som ei årsak
- ✓ Planlagte tiltak må bli gjennomført. Vassmiljøet i Vestland skal bli betre!

Foto: Øyvind Vatshelle

Statsforvaltaren i Vestland

Øyvind Vatshelle

landbruksavdelinga
fmhooyv@statsforvalteren.no

Facebook @SFVestland

Twitter @SFVestland

Nettside statsforvaltaren.no/vl